

DOĞU SORUNU ve BÜYÜK GÜÇLER

BALKAN POLİTİKASI

Almanya ve İtalya'nın birleşmesinden sonra Avrupa haritası sadeleşmiş; ancak siyasi olarak ilişkiler daha karmaşık hale gelmiştir.

Bu yeni siyasi harita ve karmaşıklaşan siyasi ilişkiler "Doğu Sorunu"nu ortaya çıkaracaktır.

Bismarck Alman birliđi sonrası Rusya ile iliřkilere özel bir önem vermiştir.

Bismarck için öncelik Avusturya-Macaristan ve Rusya arasında Balkanlar üzerinde bir uzlaşma sağlanmasıdır.

Bu nedenle hemen 1872'den itibaren Üç İmparatorlar ligi için çalışmalara başlanır.

Üç İmparatorlar Ligi, Balkanlar'da yeni bir düzenin kaçınılmaz olduğunu gösteren en önemli gelişmedir.

Osmanlı Devleti'nin bu üç büyük güce karşı durabilmesi oldukça güçtür.

İngiltere'de de siyasi gücünü artıran Liberal Parti ve liderleri Gladstone, Osmanlı Devleti'nin ortadan kaldırılması üzerine siyasetini geliştirmektedir.

Bismarck Alman Birliđi'ni korumak için gizli ittifaklar politikasını takip etmiştir.

Barış için Avrupa'da ittifak sistemi üzerinden güç dengesinin korunması.

Bu hedefe ulaşılması için Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki varlığı gözden çıkartılmıştır. Yeter ki Avusturya-Macaristan ile Rusya'nın ilişkileri Balkan rekabeti üzerinden bozulmasın.

1878 Osmanlı - Rus savaşında Rusya beklenmedik bir büyüklükte askeri başarı elde etmiş ve devamında Üç İmparatorlar Ligi'nin esasları dışına çıkan bir yeni Balkan düzenini tek başına Osmanlı'ya kabul ettirmek istemiştir. Ayastefanos Antlaşması Üç İmparatorlar Ligi'nin sonudur. Avusturya - Macaristan biraz da Bismarck'ın planının parçası olarak Rusya ile Balkanlar'daki yakınlaşmasının hızla aleyhine döndüğünü görmüş ve Rusya'yı dengelemek için Disraeli'ye, Muhafazakarlar'ın İngiltere'sine yaklaşmıştır.

Avusturya 1848 Devrimi'nde çok sarsılmıştır. Macar, Sloven, Leh, Çek Slovak, Ukraynalı, Romen, Hırvat, İtalyan ve Sırp; imparatorluk milliyetçilik ve liberal anayasacılık dalgası karşısında zorlanmaya başlamıştır.

1848'de Metternich istifa etmek zorunda kalır.

Avusturyaİç siyasal dengesini ancak 1867 Ausgleich (uzlaşma) ile köklü bir anayasal reform sonucunda sağlayabilmiştir.

Macaristan eşit bir krallık olarak imparatorluk içinde büyük bir ağırlık kazanır. Bu durum Slav nüfusun rahatsızlığını daha da artırmıştır.

Berlin Antlaşması sonrasında Bosna-Hersek ile birlikte Ortodoks Slav nüfusun oranı artmış ve Bosna'da yükselen Slav milliyetçiliği Avusturya- Macaristan ile Rusya'nın ilişkilerini zorlamaya başlamıştır.

İki ayrı krallık söz konusuydu. Dolayısıyla iki ayrı hükümet ve iki ayrı parlamento. İmparator aynı zamanda Macar Kralı idi ve İmparatorluğun birleştirici unsuruydu.

Ortak hükümette Dışişleri, Savunma ve Maliye Bakanlıkları ortaktı. Bu konularda imparator Franz Joseph (Supreme Warlord) tek yetkiliydi. Ayrıca yasaları veto etme yetkisi vardı. Parlamentoları fesih yetkisi de vardı. Hükümetleri atama ve sona erdirme yetkisi de söz konusuydu.

Avusturya: Bukovina, Dalmaçya, Slovenya, Bohemya, Galisya, Trieste, Tirol.

Macaristan: Slovakya, Transilvanya, Slavonya.

Avusturya - Macaristan içerisinde Hırvatlar ile Macar Krallığı arasında ilişki hep gergin olmuştur. Viyana merkezi yönetimi bu gerginliği Macar milliyetçiliğini dengelemek için kullanmak da istemiştir. 1868 tarihli otonomi anlaşması çok sınırlı kalmış ve bu gerginliği azaltmamıştır.

Hırvatlar, pek çok yerde Sırppların da desteğini alarak imparatorluk içinde üçüncü bir krallık, Güney Slavları Krallığı peşinde koşmuşlardır. Bu talep “Trialism” olarak adlandırılmıştır.

Trialism, bir yandan Yugoslavya’ya uzanacak bir sürecin Hırvatlar nezdinde zeminini oluştururken, Sırp milliyetçilerinin de imparatorluk içerisinde kendi adına harekete geçmesi için uygun bir zemin yaratacaktır.

Trialism’in imparatorlukta en büyük destekçisi veliaht prens Franz Ferdinand olacaktır.

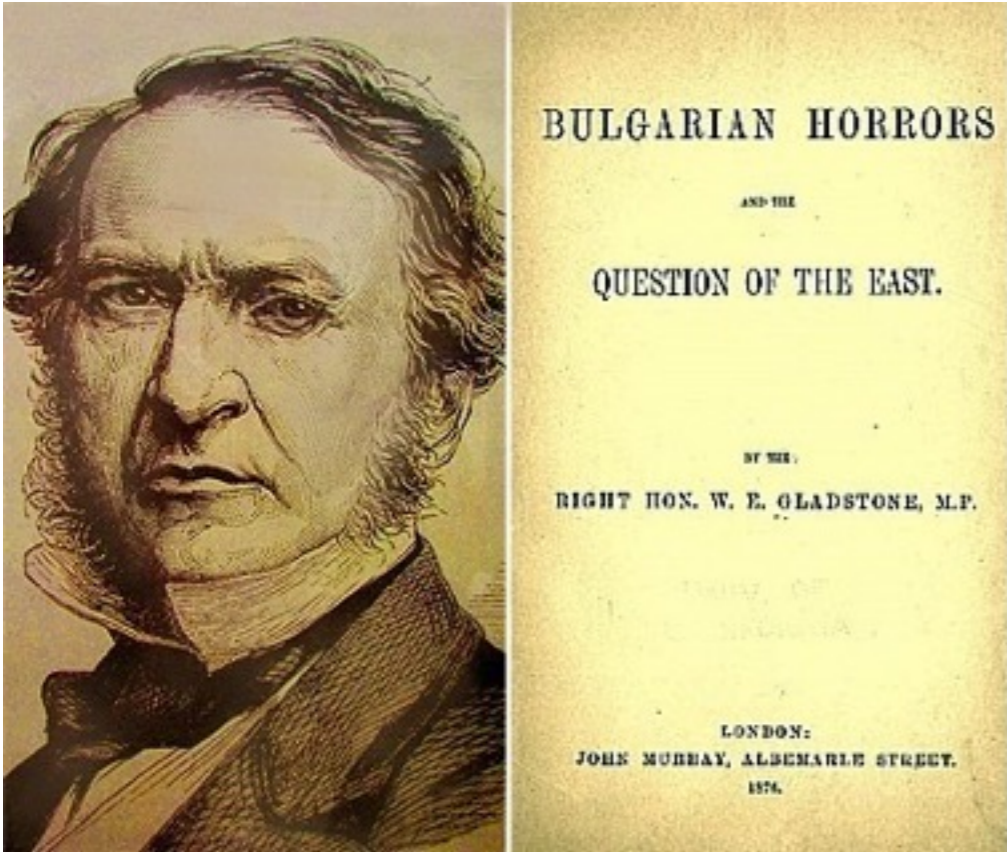
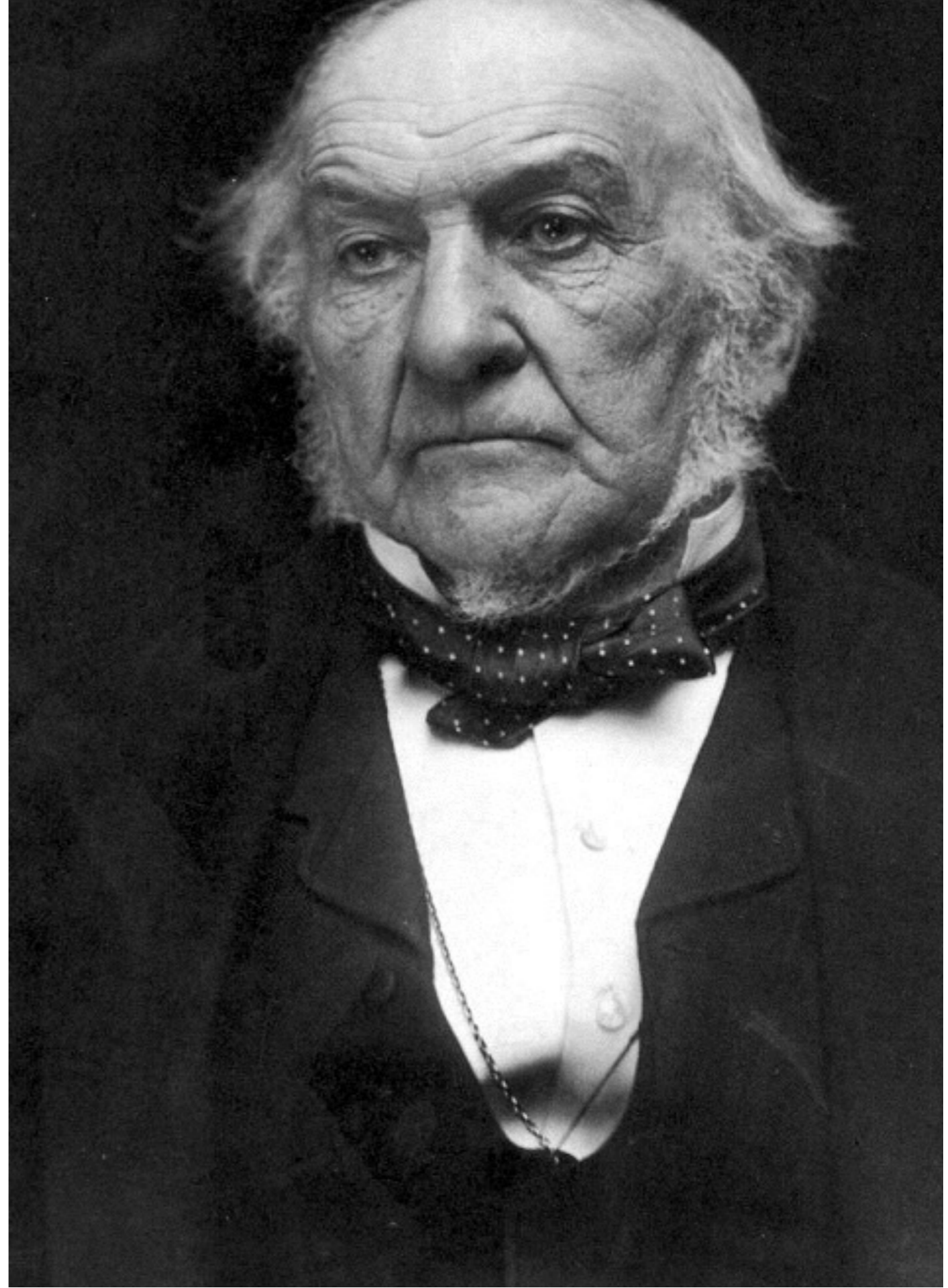
Macar Krallığı Slavonya'yı da içine alan Hırvatistan'a 1868'de özerklik vermiştir. Yerel meclisi vardı ve yerel idare dili Hırvatça'ydı. Hırvatlar Avusturya ile Macaristan arasında bölünmüştür. Slavonya'da %25 nüfus Sırp'tı.

Polonya Rusya, Avusturya-Macaristan ve Almanya arasında bölünmüştür. Leh milliyetçileri Polonya'nın yeniden kurulması hayalini beslemektedir.

Erdel'de de (Transilvanya) yerel meclis vardır. Erdel'in çoğunluğu Romen olmakla birlikte %30 Macar nüfus yaşamaktadır. Bölge bugün Romanya'ya aittir; ancak Macar azınlık ve Macaristan ile ilgili potansiyel bir uzlaşmazlık tarihsel kökleri itibariyle mevcuttur.

William Gladstone, Muhafazakar Parti'yi ve başbakan Disraeli'yi Balkanlar'da Hristiyanların haklarını göz ardı etmek ve bir doğu despotizmini korumakla suçlamaktadır.

1880 seçimleri öncesi meşhur Midlothian seçim kampanyasında Gladstone İngiliz kamuoyunu Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'daki varlığına karşı bir hale getirmiştir.

1880'de seçimlerini Liberallerin kazanması ve Disraeli'nin yerine Gladstone'un başbakan olması Bismarck'ın politikasını da derinden etkilemiştir. Bismarck, İngiltere'ye yaklaşarak Rusya'nın yalnızlığını artırmayı ve bu şekilde Çar Alexander'ı yeni bir Üç İmparatorlar Ligi'ne zorlamayı ummaktadır.

Gladstone ise Rusya'ya Osmanlı ve Habsburg imparatorluklarına karşı milliyetçi hareketleri desteklemek için yakınlaşma arayışındadır. Gladstone'un politikası Bismarck'ın yapmak istediklerini sabote edecek gibi görünmüştür.

Gladstone 1880'de Osmanlı'nın Berlin Antlaşması uyarınca yükümlülüklerini Karadağ ve Yunanistan konusunda yerine getirmesi için zorlamaya başlar. Bu bir bakıma Bismarck'a karşı da bir girişimdir.

1880 Haziranında Berlin'de toplanan büyük devletler Karadağ'ın güneydoğuda Arnavut bölgelerinden alamadığı toprak karşılığında Osmanlı Devleti'nin Karadağ'a Adriyatik kıyısında toprak vermesi (Ülgün/Ulçin) kararını alır.

Osmanlı Devleti direnince İngiltere ve Rusya İzmir'i işgal etmek üzere Londra'da görüşmeler yaparken, İngiliz donanması Çanakkale önlerine gönderilir. Bu gelişmelere Almanya ve Avusturya-Macaristan karşı çıkar ve Osmanlı Devleti'ni uzlaşmaya iknaya çalışır.

1880 Kasım'ında Osmanlı Devleti Arnavut direnişini kırar ve bölgeyi Karadağ'a bırakır.

Ayastefanos, Avusturya-Macaristan'ı çok rahatsız eder ve Berlin Kongresi'nde Üç İmparatorlar Ligi dağılır.

7 Ekim 1879 Avusturya- Almanya İttifakı (Dual Alliance): Berlin Kongresi sonrasında Rusya'yı dengelemek ve Avusturya - Macaristan'ı rahatlatmak için Bismarck tarafından planlanmıştır.

Bismarck öte yandan Berlin Antlaşması sonrasında bozulan dengeleri tekrar tesis etmek ve Balkanlar'da Avusturya-Macaristan ile Rusya'nın rekabetini kontrol altında tutmak istiyor. Bismarck Rusya'yı bir yandan Osmanlı ülkesine yayılmaya iterken diğer yandan Avusturya-Macaristan ile çatışmasına izin vermeyecek bir yeni imparatorlar ittifakı istiyordu.

Gladstone'un Balkan politikası ve Rusya ile gelişen ilişkileri Bismarck'ı Üç İmparatorlar Ligi'ni canlandırma konusunda daha kararlı yapmıştır.

1880 Ağustosundan itibaren Bismarck Rusya ve Avusturya-Macaristan arasında uzlaşma sağlamak için yoğun bir diplomatik faaliyet yürütür. Esas müzakere Balkanlar üzerindedir.

Üç İmparatorlar Ligi görüşmelerinin son aşamasında Çar Alexander II Petersburg'ta 1881'de bir suikast sonucu öldürülür.

Alexander III babasının son aşamaya getirdiği antlaşmayı 1881 Haziran ayında kabul eder.

Üç İmparatorlar Ligi'nin 1881 yılında tekrar canlandırılması Rusya'daki Panslav hareketi ve bunun Rusya'nın Balkan politikasına yansımalarına yavaşlatmamıştır. Avusturya-Macaristan Bismarck'ın zorlamasıyla dahil olduğu bu yeni ittifakta oldukça büyük endişeler taşımaktadır.

Alexander III antlaşmayı kabul etmek durumunda kalmakla birlikte, Ignatyev ve Pobedonostsev gibi Panslavist devlet adamlarını önemli görevlere getirmeye başlamıştır.

JOURNAL ARTICLE

**Bismarck and the Three Emperors'
Alliance, 1881-87**

W. N. Medlicott

Transactions of the Royal Historical Society

Vol. 27 (1945), pp. 61-83

1881 İkinci Üç İmparatorlar Ligi

1881 tarihli Avusturya - Macaristan ile Sırbistan arasında gizli ittifak antlaşması : Obrenoviç Hanedanı üzerinde Avusturya kontrolü

1883 Avusturya - Macaristan Romanya gizli ittifakı

Bismarck Avusturya-Macaristan ile birlikte, Bulgaristan dışında Rusya'ya fazlaca alan bırakmamaya çalışıyor.

1887 Rusya ile Güvence Antlaşması (Reinsurance Treaty)

II. Wilhelm babasının 99 günlük hükümdarlığı sonrasında, 29 yaşında 1888 yılında Alman İmparatoru oldu.

İngiliz Kraliçesi Viktorya'nın torunudur.

1890 'da Wilhelm Bismarck'ı görevden alır.

Güvence Atlaşmasını yenilemez.

Osmanlı Devleti'ne yakınlaşır.

Avusturya-Macaristan veliahtı Archduke Franz Ferdinand ile yakın ilişki kurmuştur.

